

„Soča“ izhaja vsak četrtek in velja s pošto prejemana ali v Gorici na dom pošiljana za družabnike polit. društva „Soča“:

Vse leto . . . . . f. 4.—
Pol leta . . . . . „ 2.—
Četrt leta . . . . . „ 1.10

Za nedružabnike:

Vse leto . . . . . f. 4.50
Pol leta . . . . . „ 2.30
Četrt leta . . . . . „ 1.20

Posamezne številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici pri Paternolliju in Soharju; v Trstu v tobakarnicah „Via del Belvedere 179“ in „Via della caserma 60“.

SOČA

Pri oznanilih se plačuje za vsako tristočno vrsto:

8 kr., če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 krat
6 „ „ „ 3 krat.

Za večje črke po prostoru in vsak pot 30 kr. za kolek.

Naročnina in dopisi naj se blagovoljno pošiljajo uredniku: Viktorju Dolencu v Gorici, Con. del Cristo 186 blizu živinskega trga kder se nahaja tudi upravnništvo. — Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delavec in drugim neprepoznavni so naročnina za, ako se oglase pri uredništvu.

Glasilo slovenskega političnega društva goriškega za brambo narodnih pravic.

Našim kmetom

v prav resnobno preišljevanje.

Uže vedno smo našim posestnikom majhnim in velikim priporočevali, naj se omikujejo in naj napredujejo v kmetijstvu. Uzrok je jasen, sila je namreč, da več in kaj boljšega pridelavajo, da svoj stan poboljšajo, in če mogoče obogatijo, kakor Štaudrčci pri Gorici. Priporočevali smo to tudi zato, ker je ljudstva in tvornic zmerom več, in vsi potrebujemo vedno več surovin.

Dotični gospodarski listi in kmetijske šole se pečajo s takim podukom, tudi „Soča“ je marsikedar o tem kako besedo spregovorila. In zares naše kmetijstvo užje napreduje.

Ali, ko bi naši porestniki najboljši kmetovalci bili, samo to ne bi dandanes zadostilo, kajti časi so taki nastopili, da mora vsakemu Slovincu torej tudi kmetu živo mar biti za narodnost našo, za občinska in deželna opravila, iz kratka da mora izurjen biti v političnih zadevah. Posebej na Goriškem je sila, da bi taki bili naši kmetje, jasni dokazi so razne te okolnosti.

Na Goriškem imamo blizu 100 slovenskih županij, zatorej potrebujemo toliko županov, še več podžupanov, in prav dosta starešin. Te županije so svobodne, morajo same pametno za svoj prid skrbeti, in zastopom je lepa prilika dana, dokazovati da so vredni ljudskega zaupanja. Tem više se jim je skazati, ker je obče znano, da so svobodne občine podlaga svobodni državi.

Ta naloga je pa dana prav našim posestnikom, kajti občinarji vseh teh županij so ali vsi, ali so v ogromni večini slovenski kmetje, ki sami volijo svoje starešine in župane.

Pa še više pravice in dolžnosti imajo naši posestniki, oni imajo namreč voliti v deželni in posredoma v državni zbor. Nas je tu na Goriškem 130.000 Slovincov, in ti volijo v deželni zbor 10 poslancev; 1 voli Tomin kot obrtniški kraj z drugimi štirimi kraji, 6 jih volijo majhni posestniki in 3 veliki posestniki katerih 2 tretini so slovenski kmetje, plačujoči vsaj 100 gld. davka; po tem takem volijo naši kmetje 9 poslancev izmed 10.

V deželnem zboru se dajajo postave za našo deželo, in deželni odbor jih ima deloma izvrševati, deloma nadzoruje občine in razsojuje prepire v občinskih zadevah, tudi oskrbuje deželno premoženje in ima de-

želno denarnico itd., odgovoren je pa deželnemu zboru, ki voli 2 poslance v državni zbor.

Dalje so po razvoju svobodnih načel zažobili volilci torej naši kmetje pravico voliti cestne odbore, katerim je skrbeti za dobre ceste, potem voliti v krajne in okrajne zastope, in vsi ti odbori se ve da smejo in morajo potreben denar praskrbeti, ker brez več ali manje denarja se ne gospodari na tem svetu.

Vrhu vsega tega se kmali vpeljejo tudi pri nas potrotne sodnje, to je: izmed ljudstva se vzamejo prisegli možje, kateri imajo v kriminalskih pravih soditi, ali je zatoženec kriv hudodelstva ali ne.

Iz vsega tega je razvidno, da je volilna pravica kaj važna in imenitna. Če todaj volilci naši kmetje izvolijo slabo v občinske zastope, v deželni zbor, v cestne odbore in šolske zastope, čenij zadosti zmožnih mož v deželi za javna ta opravila, ali če izboljjo napčno, to je: izvolijo moža, ki je dober za cestni odhor, v kaki drugi zastop, za katerega nij zmožen; potem vsak vidi, da mora dežela trpeti, in škoda bo toliko večja, kolikor napčneje so volitve bile. Ako pa ima dežela dosta dobrih ali izvrstnih mož, in ako volilci primerno zvolijo, potem se gotovo javna opravila bodo deželi in narodnosti naši v prid in čast opravljala.

Po vsem tem ima naš kmetijski stan v svoji roki svojo, in deželo srečo in nesrečo.

Zdaj pa naj eden še reče: Kmet se nema s politiko nič pečati, kopat le kopat naj hodi in orat. Tako so govorili in govorijo tisti starokopitneži, katerim noče v glavo, da so se časi spremenili, ali pa kateri želijo, da je kmet neveden njim v korist. Ne, kdor uživa take pravice in ima take dolžnosti, mora jih tudi vreden biti, to je mora zmožen biti, rabiti jih v dobro, ou mora torej ne samo vesten in značajan, ampak tudi zveden biti v javnih opravilih.

Vpraša se zdaj, kako more naš starejši poljedelec si pridobiti to zvedenost? Nu, Soča in drugi naši politični časniki razpravljajo vedno občinske, deželne in našega naroda zadeve.

Te časopise, kajige in politične postave naj vsak marljivo bere, kdor ne zna čitati, naj posluša, kedar jih kdo na glas bere. Pogovarjajo naj se naši možje o takih zadevah po čitalnicah, v političnih društvih, celó po krčmah, gotovo bo to boljše po možko in koristnejše, ko prazne pogovore imet, posebno naj se kakor Angleži, pogostoma v taborih zbirajo. Konečno je lastno resno preišljevanje in je praksa v veliko podporo, kakor pri vseh rečeh, tudi v teh zadevah.

Vemo, da jih je po naši deželi dosta užje možakov,

ki tako delajo, in se vedno boljše politično izobrazujejo, toda ti so v manjšini, posebno v Brdih, na Kanalskem, Bovskem, in vendar bi moral vsak volilec se živo zavdati svojega imenitnega posla, in moral bi znati dobro ga izvrševati. Zatorej naj vsak se sam kolikor more v političnem obziru omika, in kedor le more, naj to omiko po deželi širi. Poklicani so zlasti tisti, ki imajo več talenta, in prav njim mora mar biti, da se dobro pripravijo za čas, ko jih pokliče večina glasov na kako mesto javnega poslovanja.

Začnite torej čvrsto, Vi možje na deželi, in kdor je začel, naj neutrudljivo nadaljuje, da ne poroče svet, da so slovenski kmetje kot maloletni, ki ne znajo sami postopati, da potrebujejo pri vsaki stopinji ne posevetovalca, kar je dobro, ampak voditelja, kateri jim da zastopiti, kar hoče. Nego, da se bo temveč govorilo: Glejte, to so pravi zreli možaki, katerim je mar za obduli blagor, in samostalno, odločno in močno znajo postopati v občinskih, deželnih in narodovih zadevah.

Večina pa manjšina.

Ko sem pred kratkim po Krasu in po Brdih potoval, slišal sem, da je dosta nezloge in prepira po občinah, v marsikaterih zadevah. Ljudje se hudo pričajo o važnih rečeh, in se ne morejo zediniti, kedar imajo kaj skleniti. Zdelo se mi je to tako, kakor je bilo nekudaj na Tominskem in tudi drugod. V Šmarjih n. p. je hotel župan užje odpovedati se županovanja; ker se je bil vednega in hudega ravsa v sejah pri in po sklepanju naveličal. Tudi v nekaterih čitalnicah nij prave zloge, in ena se ne more še oživetine zaradi vednega krega.

Popraševal sem torej ljudi po vseh okolnostih, in iz vsega pritoževanja je bilo videti, da v kakem kraji menjo, ka morajo vsi enih mislij biti, da sklep velja.

V drugem kraji so rogovileži, ki skrivaj delajo in šuntajo, da nij miru.

V tretjem hoté pa le nekateri prisiliti večino, da sklene, kakor oni želijo in mislijo, da je prav; torej manjšina se neče podati večini, in izvedel sem, ka se celó v kakem zbirališči ena sama osebna ne uda temu, kar je večina sklenila.

Premišljeva je take okolnosti sem se čudil in se pričal, ka je res, da najjasneja resnica potrebuje v kaki deželi dosta časa, in da mnogo boja je popreje, ko si pot prodera, in pride do veljavnosti.

LISTEK.

Nektere opazke ruskega profesorja.

Spisal
prof. J. Bardouin de Courtenay.

(Nadaljevanje.)

Ta lastnost slovenske literature v zvezi se staro gospodsko navado, posluževati se v navadnem življenju „tujih“ jezikov na mestu „materinega“, je uzrok še dozdej obstoječega mnjenja, da govoriti po slovensko nij prav „nobel“ ter da gospod, če hoče biti res gospod, mora rabiti prevladno, vsaj v družini in socialnem (društvenem) življenju, nemščino ali pa italijanščino. Tedaj to je gotovo, da se še dozdej slovenski jezik šteje mej Slovenci „ta gmujó špraha za ta gmaju fulk“, nemški pa in italijanski so „nobel špraha za nobel gospodo.“

Z druge strani pa je znano, da ljudje so v mnogem obziru le opice ter radi posnemajo druge v na-

*) V zadnjem podlistku (št. 8 „Soča“) na 1. str. 3 koloni (spalto) v 9 vrsti z gore na mesti „za vsa omika“ se mora brati: vsa omika; — v 15 vrsti z gore na m. „za ktere bi se“ — za ktere se; — na 2 str. 3. koloni v 8. vrsti z gore na mesti; „italijanske“ se mora brati: italijanske literature.

vadah, šegah in v življenju sploh. Zatorej tudi celó mnogi slovenski kmetje, ki doma nijso slišali nobene besede razen slovenske, če le po naključbi znajo en malo kacega tujega jezika, se radi bahajo s to svojo vednostjo ter kažejo zaničevanje slovensčine. Evo, nektere prikazni to baže.

Ena baba v mljih Zabljih skoro nij hotela govoriti z manoj po slovensko ter mi je naznanila, da z „nobel“ gospodom jej je veliko lože „šrajat“ po italijansko. Uzrok je ta, da pred nekolikimi leti je služila za dekle v Trstu.

Neki državljan v Sv. Križi me je nagovoril se sledečimi besedami: „Nij res, gospod, da je neumna ta naša špraha? mi smo pankarti, mi nijsmo nê Italijani, nê Nemci, nê Slovenci.“ „Saj ste Slovenec“, sem mu na to rekel. „E, če bi šrajali prav po slovensko, jaz jih nič ne zastopim,“ se je glasil odgovor.

Da se v zaničevanju slovensčine odlikujejo mej ljudstvom posebno bivši vojaki, bivši „pedintarji“, majhni trgovci, sploh ljudje, ki so dosta po svetu hodili, biriči in drugi tiste baže, se razume samo po sebi. To zaničevanje materinega jezika od stravi ljudstva pospešujeta mej drugim še dva faktorja.

Eden faktor je večina c. kr. uradnikov, ki hočejo, da bi še zdaj vladali v Avstriji časi birokratične patrijarhalnosti, ter so prepričani, da nijso za to postavljeni na svoja mesta, da bi služili ljudstvu, ampak da

nasprotno ljudstvo egzistira zavoljo tega, da bi, preganjaje ga in delaje mu vsakovrstne ovire, gospodje uradniki pridobivali si od vlade oficijalno zaupanje in razne nagrade.

Drugi uzrok, da slovensko ljudstvo tako malo mara za materin jezik ter se prizadeva, da bi si pridobilo znanje družih jezikov, je to, da je Slovincov takó malo število, in res se slovenskim jezikom nij mogoče obhodi veliko sveta. To čutijo posebno prebivalci teh krajev, v katerih se je prejšnje nemško ljudstvo polagoma poslovenilo. Tako, na primer, v Nemškem Rutu (Koritnici) in v Stržiščah jako obžalujejo nekteri, da so zgubili svoj stari nemški dialekt; ker ta jim je delal mogoče precej si prisvojiti takó razširjeni nemški jezik, mej tem ko jim je se sedajšnjim slovenskim dialektom to užje veliko teže.

Zraven tega zaničevanja slovensčine in hrepenenja po tujem nahajamo tudi nasproti, kakor pri nekterih slovenskih gospodih, tako tudi pri nekterih individvih iz ljudstva, strastno vnetost za slovensčino. Pa vendar je to le vnetost, a vsaka posebna vnetost za neko stvar pomenja, da osoba te stvari nij še odločena in da je še potreba boriti se. Le takrat je zagotovljena egzistenca in uspešni razvoj narodne stvari, na primer narodnega jezika, kedar nij potreba se za njo več boriti in kedar njeno pojavljanje teče po mirni brezbojni poti.

V vsakem društvu, torej tudi v občini, deželi in državi je dvoje mogoče.

Ali je kakor v družini en sam gospodar in poglavar, kateri ima vse ukazati, a drugi morajo vsi ubogati in pokorni biti, ker ima ta edini vse oblasti v svojih rokah. Ali pa se podelijo te oblasti skuščinam to je več osobam: starešinam, deželnim in državnim zborom in odborom, in potem ne pomaga nič, manjšina se mora večini udati, in sklep večine mora obveljati. Nespametno in smešno bi bilo tirjati, da ima manjšina gospodariti, ker sta 2 vedno več ko eden. Res je sicer, ka je edea morda pametnejši od dveh; morebiti da ima manjšina pravico in resnico na svoji strani, toda vse to ne dá nič; kajti nij mogoče izreči, da ima veljati, in denimo, postava biti to, kar manjšina meni in sklene. Kedor je torej prepričan, da je njegov predlog pravičen, koristen, in okolnostim primeren, ta naj uže pred sejo izkuša, da tovaruše na svojo stran dobi, naj predmet vsestransko proučijo, da ga bo znal v seji zagovarjati in druge prepričati, da dobi večinozanj. Ako pri vsem tem pade pri glasovanju, mora potrpeti, in, če je še mogoče, drugikrat ta predlog staviti.

Gotovo nij to zmerom mogoče, ker je, postavimo, večina nasprotno uže sklenila, in se je ta sklep izvršil; ali prav pri izvršitvi se vidi, kedo je imel prav, in če je večina zabredla, zmordi se počasi, in da se škoda, če je še čas, popravi, uže se manjšina preobrae v večino.

Tako je ta stvar tam, kder so v skupščinah pošeni, pravi možje, ki po vesti glasujejo in v teh zborih se pri raznih vprašanjih večina tudi preminja.

Sicer ima volika manjšina tudi moč, nagajati in trmoglavno večino prisiliti, da se v važnejših stvareh z manjšino pogodi, in kako srednjo pot izvoli. Ako nič ne pomaga, protestuje se celó z izstopi, da se saj čast reši, in večini vsa odgovornost pusti.

Vse drugo lice se nam pokaže, če so v velikih zborih, kakor n. p. na Dunaji stranke močte in stalne. Če je večina nepravična, brezobzirna, sebična in pravi trinog, potem imajo vse druge stranke dolžnost, zediniti se v močno manjšino, in skušati, da vzrastejo do takega števila, da izstopivši ne more in ne sme večina več sklepati, potem z Bogom večina z ministri vred, in nove volitve se razpišejo.

Tako se je uže na Dunaji zgodilo, in nadejamo se, da se zgodi tudi letos zaradi predloga krivične, nespametne volilne reforme. V poprejšnjih časih so se močne manjšine katerikrat spuntale, ali zdaj se vsak raji zanaša na nekrvavi boj pri volitvah.

Iz te majhne razprave se vidi, ka se mora manjšina sicer udati, da pa morajo tudi večine na to paziti, da ne prestopijo mej prava in občne blagosti, kajti če ne popreje, neha njena slava pa pri prihodnjih volitvah, tako se volilci le nekoliko zrelji, in se zavedajo svojih pravic in dolžnostij.

Dopisi.

V Gorici 27. februarja. (Izv. dop.) V terek o polnoči mu je zadnja ura odklenkala, a še se je nekoliko ur potem zibal in ne le sam, ampak gibalo in vrtele se jih je še kakih 800 zašlemljenih okolo njegove mrtvaške postelje v goriškem gledališču. Saj je bila tudi pri starih paganih navada, da so živi okoli mrtvega plesali. Včeraj popoldne smo ga v Štandrzežu slovesno pokopali — pusta. Rajniki se nam je v malih tednih tako prikupil, da ga ne bomo mogli naglo pozabiti. A

Ta prikazen, da se Slovenci tako radi poslužujejo drugih jezikov, dokazuje mej drugim to, da, kakor potomki sužnjev, nijso se še mogli odvaditi robote in hlapčevanja tujcem. Saj celó nekteri vneti Slovanci mej Slovenci sramujejo se svojega domačega slovenskega jezika, čislajo ga za „gmajno špraho“, ter, če le znajo en malo, naprimer, po hrvatsko, rabijo v razgovoru hrvatski jezik. Če ga pa znajo premalo zato, da bi ga mogli svobodno rabiti, vsaj mešajo v svojo slovenščino mnoge hrvatske in druge inoslovenske besede, izraze in forme. Drugi pa, če ne delajo nē enega nē drugega, vsaj predelavajo po svoje slovenski jezik ter si sestavljajo svoj čisto osobni jezik. To se poteguje mej drugim na te gospode, ki govorijo preveč „pravilno“, izrekaje vse, „kakor je napisano“, naprimer l, na konci besedij, (rekel, delal, kozel, i. t. p.), na mestih česar navadna slovenščina ima u (reku, delau, kozeu i. t. p.)

Prisvojenje si tujih jezikov je pri Slovencih jako lahko vsled tega, ker skoro vsi Slovenci odlikujejo se z izvrstnimi sposobnostimi za jezike. Naučiti se v nekoliko mesecih govoriti na primer po laško ali po nemško ne pristavlja za Slovence ali pa Slovenko nobene težave.

Enkrat sem sedel v Tominu za mizo z nekoliko slovenskimi gospodi. Ti gospodje so zmerom mešali v svojih razgovorih tri jezike: slovenski (najmanje), nemški in italijanski. Jaz sem si prav marljivo poslušal njihove razgovore, ter sem si mislil sam

da ostane tudi našim pomočcem mal spominek za njim naj mu napišem tukaj kratek nekrolog.

O njegovem porodu so bili v goriški čitalnici zelo mogli dnevi. Dasi ravno po zimi, se je vendar nekatere dni celó bliskalo in gromelo. Letos je bila sploh izvanredna zima. Ko ga je hotel odbor pri prvem plesu krestili, zmisljo si naši mladotarki, di hočejo „štrikati.“ In res jih pride lepo število v sijajno razsvitljeno čitalnično dvorano; nekateri se vsedejo na mehke divane, drugi se postavijo okolo durij in vsi — to je mladotarki štrikajo mirno, in se nikakor ne udajo mikavnim glasom svirajočega godbe, niti ne zapeljivim očem goriških krasotic. Mi vemo prav dobro, da jih je vstopivše srbelo, a zatajiti samega sebe je junaško, so držali in so do konca „štrikali.“ Proti koncu krstnega plesa je nastal precej razburjen vihar — in kmalo potem se je začelo vedrati.

Pri lepem vremenu pa nij prav prijetno „štrikati.“ Zato se tudi naši „mladi“ pri naslednjih plesnih vesellicah nijso več leno postavili okoli durij in vsodli na divane, ampak vrgli so „štrikanje“ v kot in se veselo polastili krasnih cvotlic, katere je privabila sklenena sprava v vselej obilnejšem številu na ples v čitalnične prostore, ter vrtili so se „vakul, vakul,“ dokler je jela zora na jutranjem nebu pokati. — Zadnji trije čitalnični plesi so bili zares eden lepši od drugega in posebno zadnji se je odlikoval po okusno izbrani toletni plesalk, po številu navzočih in sploh po posebni živahosti zabave mimo vseh drugih. To je uže stara navada, da veselje rase do konca in prav zato je težko kar naenkrat pretrgati nit, ko odbije norčevemu pustu zadnja ura. — Nadejati se je sicer, da bode veselicega odbora skrb, da ne ostanemo v postu v čitalnici prav na suhem, ampak, da se vsaj deloma to uresniči, kar se je obetalo glede znanstvenih predavanj, glediščnih iger, koncertov ali kakoršnih si bodi zabav. Močij nam letos ne manjka, a prav zato bi bilo grešno, ako bi sedanje krepke moči spale.

Letošnji pust je tudi v drugih tukajšnjih društvih vse ožival. Concordia, Gincastica, Filodramatiško društvo, gledališni kazino, sploh vsa zabavna društva so imela prav pogostoma ples in vsa se hvalijo zaradi sijajnega njihovega uspeha. Gorica, nekda v socialnem oziru zelo mrtvo mesto, je spreobrnilo svoje blede lice na smeh in to je tudi nekak dokaz napredka. Klimatični zdravstveni kraj, kar nij še zdaj prav Gorica, a hoče v kratkem postati, mora imeti zraven zdravega zraka, lepe okolice, sprehajališč, milega podnebja in drugih ugodnih okoliščin, tudi to neprecenljivo lastnost, da je vesel kraj in sposoben veselje vzbuditi tudi v njegovih obiskovalcih. Saj je veselje eden izmej glavnih pogojev zdravljenja pri tistih bolnikih, katerim nij še usahnila zadnja zdravilna koreninica.

Terek popoldne je pust jemal po slovesnem sprevedu na Travniku in po gosposkih ulicah slovo od nas. Korso je privabil obilo zija-a malo pravih deležnikov. Za tobažo zabave nijsmo v Gorici še zrelji. Kočij se je udeležilo kakih 36 — pa nič posebnega. Zanimivih sem tudi nil bilo. Kredelo, kakih 40 menda Ratterjevih delalcev v turški obleki se zastavo in trobentači na čelu je vzbudilo nekako pozornost. Nekdo je o njih oprazil, da so to gotovo čitalnični turki; a italijansko petje je jasno dementovalo njegovo opazko.

Zadnji izdihljeje pustovi so pa zbrali vse njegove č stitelje, člane raznih tukajšnjih društev in mnogo jih tudi iz dežele v goriškem prostornem gledališču. Mnogobrojna, a prav zanimiva zmes se je tu sestala okoli umirajočega. Kramljali smo v raznih jezikih in da je bil tudi slovenski element obilo zastopan, pričam nam to, da se je nenavadno dosta slovenskega govorilo, se ve, da tudi zadosta klasična goriške slovenščine.

pa sebi, da slovenska gospoda je dozdej še le v gimnaziji živjenja ter še dolgo ne stopi v univerzo živjenja. A mislil sem si tukó namreč vsled tega, ker, kakor je znano, gimnazij ima namen, pripraviti dijaka za vsak poklic: on študira tu vse predmete, pa še ne vé, ali bo duhoven, ali advokat, ali zdravnik, ali učitelj, ali inženijer ali pa kaj drugega. Takó tudi slovenski gospodje ne vedó, kam pridejo, ter se za vsak slučaj pripravljajo: če pridejo v nemško, bismarkovsko univerzo, bodo Nemci; če pridejo v italijansko univerzo, postanejo Italijani; če pa slednjič bodo študirali v slovanski univerzi, ostanejo Slovani. Ali nij res, da je to jako previdno in praktično?

XIV.

Zanimiva je ena prikazen, katero sem imel priložnost opazovati v socialnem živjenji Slovencev. To je namreč obnašanje slovenskih gospodov proti svojim kmetiskim staršem in kmetiskim družinam.

Skoro vsa zdaj obstoječa slovenska gospoda je čisto kmetškega izvira. „Mi smo plebs“, shišal sem sem ter tja od tega ali onega slovenskega gospoda. Se ve da v tem nij nič sramotnega za slovensko gospodo, (če še sploh pametni ljudje morejo priznavati sramotnost in nesramotnost v podobnih rečeh), ampak na robe bise moralo šteti na čast narodu, ki, obstoječ dozdej samo iz prostega ljudstva, je dobil iz nedrija namreč tega ljudstva novo, dosta mogočno inteligencijo. Pa jaz no-

Plesalo se nij toliko, kolikor drenjalo, a tudi to ima dostikrat svojo prijetno stran za tiste, kateri nemajo očes tudi na nogah. Po treh urah po polnoči se je še le razšla pisana množica.

Tako je živel, tako je umrl, ali prav za prav zaspal letošnji goriški pust. Naj eno leto v miru počiva!

Iz Gorice 24. febr. (Izv. dop.) V Štandrzežu (St. Andre) 7/8 ure hoda od Gorice je čitalnica napravila na pustno nedeljo prvo, toliko časa pričakovano besedo. Uže leto in dan obstoji čitalnica; osnovatelji so jej bili mej drugimi Jozef Nanut, bivši župan, Janez Nanut, osmošolec Matej Lutman, zdaj v Pragi, in učitelj in loco. Pa hirala je ves čas, vaščani nijso razumeli namena, in neka mora je tlačila ta zavod. Vendar pa nij brez koristi pretekla ta čas, kajti pogovarjali so se mej soboj soselje, prepirali se tudi za stran čitalnice, in počasi se je stvar tako pojasnila, da je novi odbor mogel napraviti prvo besedo. V odboru so sami kmetje, razen enega, predsednik je letos Janez Nanut, tajnik in pevovodja pa učitelj gospod Komavec.

Ob novem letu so začeli pevci se valiti, in zares prav dobro so peli pri besedi 4 pesnij. Zložili smo se, ko smo začeli slišati toko čisto peti in izraževati piano in forte itd. Dve punčki sta pa deklamovali, Franca Ljutmanova, (ima 15 let) je predavala pesen: Tri rožice; druga 12 letna Reza Paškulinova pa Levstikovo pesen: Pomladni sprehod.

Obe ste popolnoma zadostili našim tirjatvam o tako mladih dekletih, in upamo, da boste napredovali, kakor tudi pevci, kajti vsi so pokazali talent in prav dobro voljo. Se ve da pohvale je bilo od vseh stranij dosta, zlasti nam je hvaležnim biti gosp. učitelju.

Oče predsednik je v začetku pozdravil zbrane Slovence in Slovenke, dvorana je bila polna, in gosp. dr. Lavrič je imel slavnostni govor.

Omenil je, da morajo slovenski kmetji na Goriškem napredovati pred vsem v kmetijstvu, v katerem so Štandrzeči svojo dolžnost uže storili, ker slovijo daleč krog kot prvi kmetovalci, in zato uboštva pri njih nij. Dokazaval je pa dalje, da ima našim kmetom, majhnim in velikim posestnikom tudi skrb biti za narodnost, za občinske in deželne zadeve, da bodo tako vredni sinovi našega naroda. Priporočal je Štandrzečem čitalnico, katera jim bo odraslim šola, če si bodo pri-skrbeli ne samo časopisov, ampak tudi bukev, katerih ima n. p. solkanska čitalnica več sto, druge malo, nekatere nič, zato pa hirajo.

Po besedi je bila večerja pa občao veselje, in zdaj se je skuzal dijaški pevski zbor. Tako dobro in natančno peti, nikdar jih nijsmo še slišali naših dijakov; bogme, to je bilo ubrano, lepo! Tako je prav, naši dijaci morajo biti v vsakem obziru drugi mladini vzgled, torej tudi v petji, posebno če javno nastopijo, naj deklamujejo, igrajo in pojejo prav dobro; kajti bolje je, da izobražen človek molči, nego slabo poje, igra ali deklamuje. — Napitnice so se vrstile, in še le pozno smo zapustili hišo očeta Nanuta, ki je prijazno odstopil svoje prostore čitalnici; bil je ljubeznjiv kučogazda, in vsa njegova družina je urno stregla obilnemu številu gostov.

Ker smo to doživeli v Štandrzeži, kaj pa bo še le v Kviškem. Tam je čitalnica skoro leto osnovana, tedaj je uže čas, da se prva slavnost napravi. Brici na noge! Novi odbor, pokaži se, da bode vesela majka Slava.

Iz Podčavna 23 febr. (Izv. dop.) Polemika na pravem mestu narodu zelo koristi ker bistri um, in čim

čem razbirati ta stvar s tega občnega stališča, ampak imam namen obrniti pozor častitih bralcev na nekaj drugega.

V mojih potovanjih imel sem nekolikokrat priložnost videti tega ali onega slovenskega gospoda v njegovi kmetiski družini, ter moram priznati, da razmere mej njimi so osnovane na podlagi čisto aristokratični: razloček gospode in „plebsa“ se tu skoro ostreje čuti, nego v razmerah mej davno aristokracijo in njej podložnimi sužnji. Kmetiki starši se morajo držati v spodnji oddaljenosti od gospoda sina; kmetiske sestre igrajo navadno roljo ne več, kakor dekel gospoda brata.

Sosebno bije v oči razloček kmetstva in gospodarstva v eni in tisti družini takrat, kadar je gospod sin duhoven, to je „gospod“ v strogem zmislu te besede. Večina kmetiskih staršev poljubuje roko sinu-gospodu. Kedar se od njega govori negovori se drugače, kakor z nazivom „gospod sin“, „gospod brat“ i. t. p., gledé potem, kedor govori, ali kedo staršev ali pa brat ali sestra. V obraz govori se gospodu sinu ali bratu z „oni“, on pa starše kliče z „vi“, sestro in brata, kakor tudi vse farmane, s „ti“. Sicer to dokazuje samo veliko spoštovanje duhovskega stanu; a, kakor je občé znano, slovenski narod spada mej narode najboljše spoštujoče vero in njene predstavitelje, duhovne.

*) pa naj napiše (delo, kmetje in vendar, slovenski pravijo vendar, izgovarjajo tako kotkor je pisano: rekel, delal, kozel, itd.)